СЪЮЗ ЗА СТОПАНСКА ИНИЦИАТИВА
UNION FOR PRIVATE ECONOMIC ENTERPRISE

ДО

Г-Н ГЪЛЪБ ДОНЕВ

ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И

МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ

НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СЪЮЗ ЗА СТОПАНСКА ИНИЦИАТИВА
Изх. № 070 / 12.11.2026 г.

КОПИЕ ДО
Г-Н КОНСТАНТИН ПРОДАНОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА

КОМИСИЯТА ПО БЮДЖЕТ И ФИНАНСИ

КЪМ НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

ОТНОСНО: Проект на Закон за държавния бюджет на Република България за 2027 г. и Актуализирана средносрочна бюджетна прогноза за периода 2027-2029 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Съюзът за стопанска инициатива (ССИ), след като се запозна с проекта на Закон за държавния бюджет на Република България за 2027 г. и с Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2027-2029 г. (АСБП), изразява следното становище:

Процедурен контекст

Проектът на бюджет за 2027 г. е първият, изготвен изцяло в условията на открита процедура при прекомерен дефицит. С Решение (ЕС) 2026/1758 от 10 юли 2026 г. Съветът на ЕС установи наличието на прекомерен дефицит в сектор „Държавно управление“ и отправи към България препоръка с корективен път на нетните разходи, който следва да доведе до прекратяване на прекомерния дефицит до 2029 г. Срокът за предприемане на ефективни действия изтече на 15 октомври 2026 г., когато с Решение № 796 на Министерския съвет беше одобрен проектът на бюджетен план за 2027 г.

Бюджетната процедура за 2027 г. беше открита с Решение № 598 на Министерския съвет от 6 август 2026 г. – значително по-късно от обичайното, поради забавеното приемане на Закона за държавния бюджет за 2026 г. (обн., ДВ, бр. 69 от 31.07.2026 г.). Средносрочна бюджетна прогноза за периода 2027-2029 г. не беше изготвена, а АСБП изпълнява едновременно ролята на средносрочна рамка и на мотиви към законопроекта. Така

средносрочните ангажименти на правителството не бяха предмет на самостоятелно обществено обсъждане преди изготвянето на законопроекта.

Настоящото становище разглежда съответствието на проекта с националните и европейските фискални правила, макроикономическата рамка, динамиката на държавния дълг и лихвените разходи, както и приходната и разходната политика. В края на становището са формулирани конкретни предложения за второ гласуване на законопроекта.

Обща оценка на проекта за бюджет

Съюзът за стопанска инициатива отчита, че проектът за бюджет за 2027 г. е по-балансиран от проектите за предходните години. Ставките на основните данъци се запазват, продължава спирането на автоматичните механизми за определяне на възнагражденията в част от публичния сектор и се предвиждат мерки за оптимизиране на разходите за персонал.

Независимо от това ССИ счита, че проектът трябва да се стреми към по-добра трайна бюджетна консолидация. Подобрението на салдото през 2027 г. се дължи преди всичко на два фактора с временен характер – намалението на капиталовите разходи с 3,3 млрд. евро след приключването на Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) и еднократния данък върху свръхпечалбата с очакван ефект от 800 млн. евро.

По изложените съображения **ССИ изразява принципна подкрепа** за проекта на Закон за държавния бюджет на Република България за 2027 г.

Фискални правила и устойчивост

Съгласно чл. 23, ал. 2 от ЗПФ средносрочната бюджетна цел за структурния дефицит на сектор „Държавно управление“ не може да надхвърля 1% от БВП. Според АСБП структурният дефицит е 4,2% от БВП през 2027 г., 3,4% през 2028 г. и 2,7% през 2029 г. ССИ обръща внимание, че оценката не отчита еднократните мерки, въпреки че самата АСБП определя данъка върху свръхпечалбата като „еднократен“ и отразява през 2028 г. отрицателен ефект от 800 млн. евро поради временния му характер. При изключване на този ефект (0,57% от БВП) структурният дефицит за 2027 г. е около 4,8% от БВП, а подобрението спрямо 2026 г. е 0,3 п.п. вместо 0,9 п.п. За сравнение, при оценката на структурния баланс за 2025 г. Министерството на финансите (МФ) коригира дефицита с 0,5 п.п. именно заради еднократни приходни мерки.

Чл. 25, ал. 1 от ЗПФ поставя цел за постигане или поддържане на нулево или положително салдо на сектор „Държавно управление“, а ал. 2 ограничава годишния дефицит до 3% от БВП. Планираният дефицит е 4,2% от БВП през 2027 г. и 3,5% през 2028 г., а под референтната стойност той слиза едва през 2029 г. (2,8%). Цел за балансиран бюджет не е формулирана дори в средносрочен хоризонт.

Чл. 26, ал. 1 от ЗПФ изисква годишният растеж на разходите да не надвишава референтния растеж на потенциалния БВП, оценен от Европейската комисия (ЕК) на 2,2% средно за периода 2024-2028 г. Според АСБП разходният индикатор намалява реално с 3,4% през 2027 г., което формално изпълнява изискването. Изпълнението обаче се дължи на базовия ефект след реалното нарастване на разходите с 8,1% през 2026 г. През 2028 г. растежът е точно на референтната стойност (2,2%), а през 2029 г. я надвишава (2,3%).

Чл. 27, ал. 4 от ЗПФ ограничава дефицита по КФП до 3% от БВП. Планираният дефицит е 3,5% от БВП за 2027 г. и 3,1% за 2028 г., т.е. разпоредбата не се спазва две поредни години, а предвидените в чл. 27, ал. 2 компенсиращи мерки не са включени в проекта.

Изискванията на чл. 28, ал. 1 (разходите по националния бюджет да не надвишават 40% от БВП) и правилото за размера на консолидирания дълг (до 60% от БВП) се спазват – съответно 36,7% и 33,3% от БВП за 2027 г.

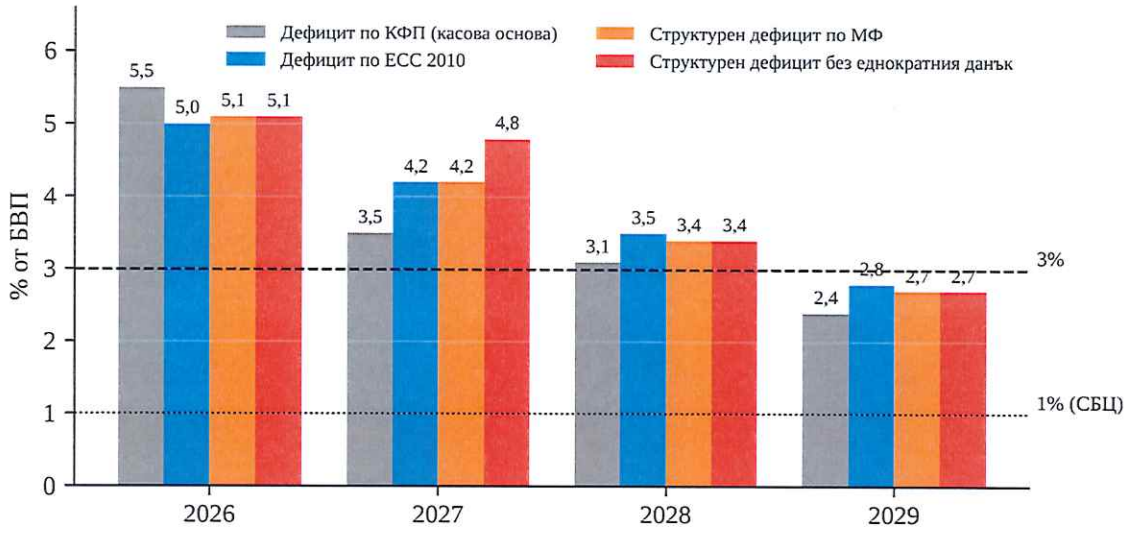
Таблица 1. Основни фискални параметри, 2025-2029 г.

Показател	2025	2026	2027	2028	2029
Номинален БВП, млн. евро	116 549	130 459	141 302	150 819	160 013
Салдо по КФП, % от БВП	-3,0	-5,5	-3,5	-3,1	-2,4
Салдо на сектор „Държавно управление“ (ЕСС 2010), % от БВП	-4,0	-5,0	-4,2	-3,5	-2,8
Структурен баланс по МФ, % от БВП	–	-5,1	-4,2	-3,4	-2,7
Структурен баланс без еднократния данък (оценка на ССИ), % от БВП	–	-5,1	-4,8	-3,4	-2,7
Растеж на нетните разходи по МФ, %	–	9,6	0,7	3,4	2,4
Таван на растежа на нетните разходи по препоръката на Съвета, %	–	4,2	3,4	3,4	3,2
Кумулативно отклонение след гъвкавостта за отбрана по МФ, % от БВП	–	1,8	0,2	0,1	0,1
Консолидиран дълг, % от БВП	29,9	31,1	33,3	35,3	37,0

Забележка: Данните за 2025 г. са отчетни; за 2026 г. – очаквано изпълнение. Структурният баланс без еднократния данък е изчислен от ССИ чрез изключване на ефекта от 800 млн. евро през 2027 г.

Източник: АСБП 2027-2029 г., изчисления на ССИ.

Фигура 1. Бюджетен дефицит и структурен дефицит, 2026-2029 г. (% от БВП)

Източник: АСБП 2027-2029 г.; изчисления на ССИ.

По отношение на европейските фискални правила Съветът на ЕС определи тавани на номиналния растеж на нетните разходи от 4,2% за 2026 г., 3,4% за 2027 и 2028 г. и 3,2% за 2029 г. Според МФ нетните разходи нарастват с 9,6% през 2026 г. и с 0,7% през 2027 г., а кумулативното отклонение в контролната сметка след отчитане на гъвкавостта за разходите за отбрана намалява от 1,8% от БВП през 2026 г. до 0,2% през 2027 г. ССИ има три съществени резерви към тази оценка.

Индикаторите за дългосрочна устойчивост, изчислени от МФ, са S1 = 2,1 и S2 = 2,7, което съответства на умерен риск. ЕК, въз основа на по-благоприятните си очаквания от есента на 2025 г., оценява същите индикатори на 0,7 и 1,4. Разликата показва, че влошаването на бюджетната позиция през 2026 г. вече се отразява върху оценката за дългосрочната устойчивост на публичните финанси.

Макроикономическа рамка

Макроикономическата прогноза на МФ предвижда реален растеж на БВП от 2,5% през 2027 г. и 2,4% през 2028 и 2029 г., дефлатор на БВП от 5,7% и средногодишна инфлация по ХИПЦ от 4,0% през 2027 г. Номиналният БВП за 2027 г. е 141,3 млрд. евро. Прогнозата за реалния растеж е близо до оценките на други институции, но редица нейни елементи пораждат съмнения.

Прогнозата използва статистически данни до 7 септември 2026 г. и БВП за 2025 г. в размер на 116,0 млрд. евро – преди ревизията на НСИ, след която той е 116,5 млрд. евро. Номиналният БВП през първото полугодие на 2026 г. е с 13,7% по-висок от година по-рано. При запазване на тази динамика до края на годината БВП за 2026 г. би възлязъл на 132,6-133,8 млрд. евро при 130,5 млрд. евро по прогнозата на МФ. По-високият номинален БВП обаче не означава автоматично по-високи бюджетни приходи. Спрямо АСБП от юни 2026 г. номиналният БВП за 2027 г. е ревизиран нагоре с 6,7 млрд. евро (от 134,6 до 141,3 млрд. евро), а данъчно-осигурителните приходи – само с 0,55 млрд. евро (от 41,43 до 41,98 млрд. евро), въпреки че междувременно са добавени нови приходни мерки с ефект над 1 млрд. евро. По-голямата база не води до пропорционално по-високи приходи, а съотношенията към БВП представят бюджетната позиция в по-благоприятна светлина, отколкото е в действителност.

Реалният растеж на икономиката се забавя – от 2,9% на годишна база през първото тримесечие на 2026 г. до 2,6% през второто. За да бъде постигнат прогнозираният от МФ растеж от 3,0% за цялата година, второто полугодие трябва да отчете растеж от около 3,2%. През второто тримесечие броят на заетите намалява на годишна база за първи път от средата на 2023 г., а самата АСБП посочва, че динамиката на заетостта е „близо до точката на пречупване“. Основен двигател на растежа остава вътрешното търсене, подкрепено от кредитна експанзия (кредитите за домакинствата нарастват с 20,8%, а за нефинансовите предприятия – с 13,7% на годишна база към август 2026 г.) и от бюджетните дефицити.

За 2027 г. се прогнозира реален спад на инвестициите в основен капитал с 0,7%. Публично финансираните инвестиции обаче намаляват значително повече: брутното образуване на основен капитал на сектор „Държавно управление“ намалява с 1,34 млрд. евро (от 7,03 до 5,69 млрд. евро), а другите капиталови разходи, включително капиталовите трансфери, с които по ПВУ се финансират частни инвестиции – с 1,27 млрд. евро. Ограничаването на общия спад до 0,7% предполага съществено нарастване на частните инвестиции, финансирани със собствени и заемни средства, при запазване на преките чуждестранни инвестиции на равнище от около 3,7-3,8% от БВП и забавяне на растежа на кредита за предприятия от 12,7% до 10,5%. ССИ счита това допускане за оптимистично.

Прогнозата за средногодишна инфлация от 4,0% за 2027 г. е значително над тази на ЕК от пролетта на 2026 г. (2,6%). Рисковете са предимно във възходяща посока – цените на енергийните суровини, растежът на възнагражденията (компенсацията на един нает нараства с 6,2%), кредитната експанзия и проциклична фискална политика. Високият дефлатор на БВП от 5,7% подкрепя приходите, но при по-бързо от очакваното забавяне на цените приходите ще бъдат по-ниски от планираните.

Чл. 75, ал. 3 от ЗПФ изисква средносрочната бюджетна прогноза да се съпровожда с алтернативни сценарии, свързани със съответни рискове. Единственият алтернативен сценарий в АСБП предполага по-високи цени на петрола и природния газ и води до подобряване на бюджетното салдо с 0,2 п.п. от БВП, тъй като по-високата инфлация увеличава приходите. Сценарий със забавяне или спад на икономическата активност не е разгледан. Изискването на закона е изпълнено формално, но не дава представа за уязвимостта на бюджета при неблагоприятно развитие.

Държавен дълг и разходи за лихви

Държавният дълг нараства от 31,4 млрд. евро (27,0% от БВП) в края на 2025 г. до 35,3 млрд. евро към 30.09.2026 г. и до очаквани 37,7 млрд. евро (28,9% от БВП) в края на 2026 г. – увеличение с 6,3 млрд. евро за една година. През 2027 г. той се очаква да се увеличи с още 6,6 млрд. евро до 44,3 млрд. евро (31,4% от БВП), а до края на 2029 г. да достигне 56,7 млрд. евро (35,5% от БВП). Консолидираният дълг на сектор „Държавно управление“ ще нарасне до 37,0% от БВП през 2029 г. По този начин се запазва негативната тенденция на постоянно нарастване на дълга като дял от БВП.

Максималният размер на новия държавен дълг за 2027 г. е 8,6 млрд. евро (чл. 68), в т.ч. до 0,3 млрд. евро ДЦК за физически лица и заем от ЕИБ до 250 млн. евро. Дългът в обращение, който подлежи на рефинансиране, е 2,1 млрд. евро – той не се погасява, а се заменя с нов дълг. Останалата част финансира бюджетния дефицит и фискалния резерв, включително възможността за финансиране на програми за капитализация на търговски дружества с държавно участие в сферите на здравеопазването, спорта, земеделието, енергетиката, икономиката и иновациите. ССИ не подкрепя финансирането на капитализации на държавни дружества чрез нов дълг без публично оповестени бизнес планове и независима оценка на ефекта. Максималният размер на държавния дълг в края на 2027 г. е определен на 44,4 млрд. евро (чл. 67) при прогноза от 44,3 млрд. евро, т.е. резервът е около 0,1 млрд. евро.

Лихвените разходи по КФП нарастват от 737 млн. евро през 2025 г. до 1 059 млн. евро през 2026 г., 1 426 млн. евро през 2027 г. (с 34,6%) и 2 297 млн. евро през 2029 г. Делът им в приходите по КФП се увеличава от 1,7% до 4,0%. Лихвите нарастват значително по-бързо от приходите и все по-голяма част от бюджетния ресурс ще се насочва към обслужване на дълга за сметка на образование, здравеопазване и инвестиции.

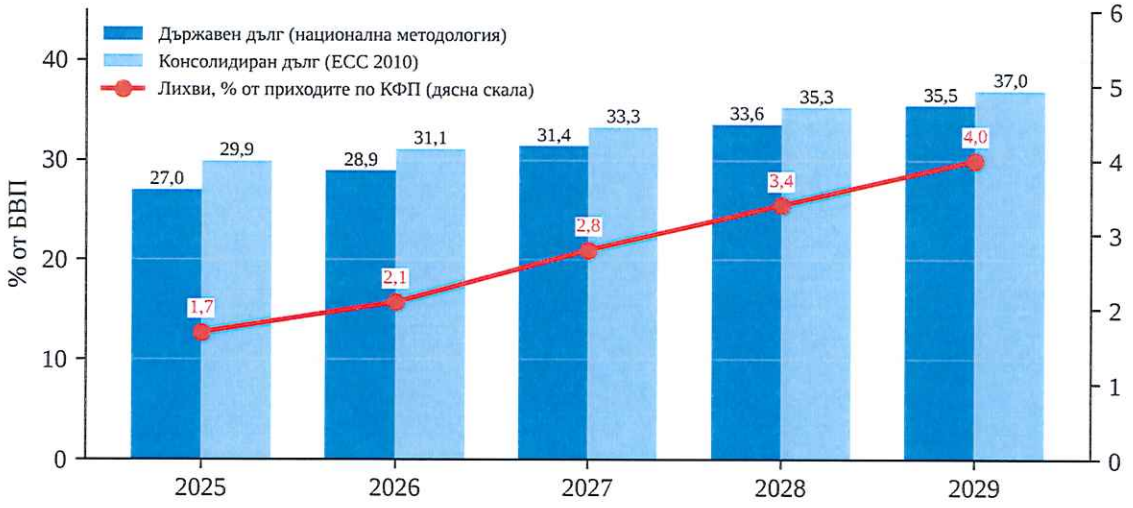
Таблица 2. Държавен дълг и лихвени разходи, 2025-2029 г.

Показател	2025	2026	2027	2028	2029
Държавен дълг, млрд. евро	31,4	37,7	44,3	50,7	56,7
Държавен дълг, % от БВП	27,0	28,9	31,4	33,6	35,5
Консолидиран дълг (ЕСС 2010), % от БВП	29,9	31,1	33,3	35,3	37,0
Лихви по КФП, млн. евро	737	1 059	1 426	1 854	2 297
Лихви по КФП, % от БВП	0,6	0,8	1,0	1,2	1,4
Лихви по КФП, % от приходите по КФП	1,7	2,1	2,8	3,4	4,0

Забележка: Държавният дълг е по национална методология. За 2025 г. – отчет, за 2026 г. – очаквано изпълнение.

Източник: АСБП 2027-2029 г., изчисления на ССИ.

Фигура 3. Дълг и лихвени разходи, 2025-2029 г.

Източник: АСБП 2027-2029 г., изчисления на ССИ.

Нарастват и условните задължения. Проектът предвижда нови държавни гаранции до 2 090 млн. евро (чл. 70), в т.ч. до 1 500,4 млн. евро за изграждането на 7-и блок на АЕЦ „Козлодуй“, до 79,3 млн. евро за модернизация на ПАВЕЦ „Чаира“, до 228,1 млн. евро за язовир „Яденица“ и до 274,5 млн. евро за проекти на „Булгартрансгаз“ ЕАД. Гарантираният дълг на сектора се очаква да нарасне до 2,8 млрд. евро (1,8% от БВП) към 2029 г. ССИ подкрепя изграждането на стратегическа енергийна инфраструктура, но настоява за публикуване на независими анализи „разходи – ползи“ и за ясно разпределение на рисковете между държавата и дружествата.

Политика по приходите и данъчно-осигурителен модел

ССИ подкрепя запазването на ставките на основните данъци и на действащия данъчно-осигурителен модел. Данъчно-осигурителните приходи по КФП са 29,7% от БВП за 2027 г., което потвърждава, че проблемът на публичните финанси е в разходите, а не в недостатъчната данъчна тежест. ССИ не подкрепя въвеждането на нови данъци и извънредни мерки, които нарушават предвидимостта на данъчната среда.

ССИ настоява за публикуване на методика за оценка на ефекта от пакетът предложенмия за повишаване на събираемостта (161,7 млн. евро), регистрацията по ЗДДС при сделки с имоти (120 млн. евро) и данъкът върху свръхпечалбата (800 млн. евро).

ССИ не подкрепя въвеждането на данък върху свръхпечалбата за финансовата 2027 г. Данъкът се определя в размер на 33% върху разликата между облагаемата печалба за 2027 г. и средната печалба за периода 2020-2025 г., увеличена с 20%, за банки, застрахователни компании, доставчици на електронни съобщителни услуги, небанкови кредитори, обменни бюра и лица с основна дейност търговия с храни и нетни приходи от продажби за 2026 г. не по-малко от 5 млн. евро. Така се облага не свръхпечалба, а обичайното нарастване на печалбата вследствие на инфлацията, новите инвестиции и разширяването на дейността.

Номиналният БВП за 2027 г. е значително над средния за базовия период, поради което дружество, чиято печалба нараства с темпа на номиналната икономика, ще плати данъка, без делът му в икономиката да се е увеличил.

Данъкът е неоправдан и по отношение на застрахователния сектор. Според данните на НСИ финансовият резултат на застрахователите е 179 млн. лв. през 2020 г., 239 млн. лв. през 2021 г., 234 млн. лв. през 2022 г., 307 млн. лв. през 2023 г., 303 млн. лв. през 2024 г. и 424,9 млн. лв. през 2025 г. (предварителни данни). Средната печалба за периода 2020-2025 г. е около 143,7 млн. евро, а прагът за облагане – около 172,5 млн. евро. Базовият период започва с 2020 г., когато печалбата на сектора е най-ниска, което занижава прага. Дори ако печалбата през 2027 г. остане на равнището от 2025 г. (217,2 млн. евро), облагаемата „свръхпечалба" ще бъде около 45 млн. евро, а данъкът – около 15 млн. евро. Фискалният ефект е пренебрежимо малък, а изкривяванията са значителни. Печалбата на застрахователите е силно волатилна и зависи от инвестиционния доход и от щетимостта, която нараства бързо – според данните на Комисията за финансов надзор през 2025 г. изплатените обезщетения се увеличават с 25% при нарастване на брутния премиен приход с 12%, а при имущественото застраховане те почти се удвояват.

Застрахователите са длъжни да поддържат капитал съгласно изискванията на режима „Платежоспособност II" (Директива 2009/138/ЕО), а печалбата в благоприятните години е основният източник за покриване на загубите при неблагоприятни години и катастрофични събития. Тъй като значителна част от премийния приход в общото застраховане идва от задължителната застраховка „Гражданска отговорност" на автомобилистите, данъкът вероятно ще бъде прехвърлен върху цените на задължителните застраховки, т.е. върху домакинствата и предприятията.

ССИ подкрепя увеличението на данъчните облекчения за деца по чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ (до 5 000 евро за едно дете, 10 000 евро за две и 15 000 евро за три и повече деца, както и 12 000 евро за дете с увреждане) като добра мярка, която намалява данъчната тежест за работещите родители във формалната икономика.

ССИ се въздържа от подкрепа за увеличението на максималния осигурителен доход до 2 400 евро от 1 януари 2027 г. (с последващо увеличение до 2 500 и 2 600 евро през 2028 и 2029 г.) и на минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица и минималните осигурителни прагове по икономически дейности и квалификационни групи професии. Очакваният ефект за 2027 г. е съответно 265,1 и 196,7 млн. евро допълнителни осигурителни вноски. Мерките увеличават разходите за труд в момент, в който заетостта спира да нараства, а увеличението на максималния осигурителен доход създава и бъдещи пенсионни задължения, поради което дългосрочният му нетен фискален ефект е по-малък.

ССИ изразява принципна подкрепа за новия механизъм за определяне на минималната работна заплата и за нейния размер от 660 евро за 2027 г. (увеличение с 6,4% спрямо 620,20 евро), но напомня, че размерът на минималната работна заплата нараства по-бързо от средната компенсация на един нает (6,2%).

ССИ подкрепя повишаването на прага за задължителна регистрация по ЗДДС до 60 000 евро от 2027 г., 70 000 евро от 2028 г. и 75 000 евро от 2029 г. и призовава за по-нататъшното му увеличаване до максимално допустимите по европейското законодателство 85 000 евро. Мярката намалява административната тежест за микро- и малките предприятия. ССИ отчита, че тя води до загуба на приходи от ДДС (32, 40 и 22 млн. евро в съответните години), която следва да бъде компенсирана чрез по-ефективен контрол.

ССИ подкрепя въвеждането на задължителна регистрация по ЗДДС преди извършване на облагаеми доставки, свързани с нови сгради и урегулирани поземлени имоти, като мярка срещу утвърдена схема за избягване на начисляването на данъка.

ССИ не подкрепя въвеждането на акциз при първа регистрация на леки автомобили с мощност на двигателя с вътрешно горене от 250 kW и повече. Мярката има предимно фискален характер, а очакваният ефект е едва 20,8 млн. евро. Мощността на двигателя вече е основа за годишния данък върху превозните средства по Закона за местните данъци и такси, поради което един и същ признак се облага двукратно. Облагането на употребявани автомобили с еднаква сума независимо от възрастта и стойността им създава риск от несъответствие с чл. 110 от Договора за функционирането на ЕС, тъй като според практиката на Съда на ЕС данъкът върху внесен употребяван автомобил не може да надвишава остатъчния данък в стойността на сходен автомобил, който вече е на местния пазар.

ССИ подкрепя актуализирането на базисните данъчни стойности на недвижимите имоти, но счита, че то трябва да бъде по-бързо и да доведе до реално увеличение на данъчните приходи. Предвиденото поетапно увеличение с 30% през 2027 г. и с по 35% през 2028 и 2029 г. носи на общините допълнително 73,4 млн. евро през 2027 г. и 270,8 млн. евро през 2029 г., но и след него данъчните оценки ще останат значително под пазарните цени. Данъчната оценка е основа и за данъка при придобиване на имущество, като в практиката често се декларира именно тя вместо действителната цена. ССИ настоява ефектът от актуализацията да не бъде неутрализиран чрез намаляване на ставките от общинските съвети, а по-високите собствени приходи на общините да намалят зависимостта им от трансферите от централния бюджет.

ССИ подкрепя увеличаването на максималния месечен размер на ваучерите за храна до 200 евро и на общата годишна квота до 1,5 млрд. евро като инструмент, който намалява разходите за труд и повишава нетните доходи на работещите.

ССИ подкрепя мерките в областта на хазарта, удължаването на срока за пренасяне на данъчните загуби до 10 години, ускорената данъчна амортизация за технологии за изкуствен интелект и високопроизводителна компютърна техника, както и повишаването на прага за данъчните дълготрайни активи до 1 000 евро.

Политика по разходите

Общите разходи по КФП, включително вноската в бюджета на ЕС, намаляват с 835 млн. евро до 55,97 млрд. евро. Намалението се дължи изцяло на капиталовите разходи, които се свиват с 3,34 млрд. евро (35,7%) след приключването на ПВУ. Текущите разходи нарастват с 2,30 млрд. евро (5,0%): разходите за персонал – с 5,0%, пенсиите – с 8,7%, здравноосигурителните плащания – с 9,7%, а лихвите – с 34,6%. Консолидацията на разходите е резултат от изтичането на временни програми и трябва да прерастне в структурни промени в разходната база. Националното финансиране на капиталовите разходи (3 628,4 млн. евро) е около 1,5 пъти по-голямо от европейското (2 390,2 млн. евро).

ССИ подкрепя спирането за 2027 г. на автоматичните механизми за определяне на възнагражденията по Закона за висшето образование, Закона за отбраната и въоръжените сили, Закона за МВР и Закона за Националната служба за охрана (§ 5-8 от преходните и заключителните разпоредби), но настоява те да бъдат трайно премахнати чрез изменения в съответните специални закони, а не да се спират ежегодно.

ССИ не подкрепя еднократната индексация с 5% на основните заплати на всички заети в бюджетните организации (§ 3, ал. 2, с ефект 169,8 млн. евро) и хоризонталното увеличение със 7,5% на средствата за възнаграждения на педагогическия персонал (170,5 млн. евро). Еднаквите увеличения не отчитат резултатите от работата и частично неутрализират ефекта

от намалението на разходите за персонал с 10% от 1 септември 2026 г. По отношение на педагогическия персонал ССИ счита, че увеличенията следва да бъдат обвързани с постигнатите резултати. Желаещите да упражняват учителската професия вече са достатъчно, поради което е необходим по-внимателен подбор и диференциация в заплащането, а слабо представящите се не следва да получават увеличение.

ССИ подкрепя въвеждането от 1 януари 2027 г. на лични осигурителни вноски за държавните служители и за заетите по Закона за съдебната власт, но не подкрепя § 3, ал. 1 и § 4, ал. 1, според които брутните възнаграждения се преизчисляват така, че нетното възнаграждение да не намалее. При тази конструкция мярката губи фискалния си ефект и само счетоводно прехвърля осигурителната тежест. Нещо повече, за служителите, които се осигуряват на доход под максималния, осигурителният доход се увеличава, а с него и бъдещите им пенсионни права – за сметка на държавния бюджет. Позицията съвпада с изразената в становището на ССИ по проекта на бюджет за 2026 г.

ССИ подкрепя мерките за оптимизиране на разходите – превеждането в целогодишен размер на намалението с 10% на разходите за персонал (162,8 млн. евро), намалението с до 10% на разходите за персонал в МВР и другите силови ведомства (105,1 млн. евро), отпадането на COVID-19 добавката за новоотпуснатите пенсии и намалението на партийната субсидия.

ССИ подкрепя и посоката на реформата в системата на медицинската експертиза (ТЕЛК/НЕЛК) и в механизма за лична помощ (228,3 млн. евро) и на консолидацията на разходите за здравеопазване (68,7 млн. евро), но отбелязва, че ефектите не са подкрепени с методика и с конкретни нормативни промени, поради което рискът от неизпълнение е значителен.

Консолидацията не може да почива единствено на ограничаването на разходите за персонал и на отлагането на инвестиции – не по-малко важно е какво се получава срещу изразходвания публичен ресурс. АСБП посочва, че „в резултат на преглед на ефективността на разходите в системите от публичния сектор“ се очаква допълнителна консолидация на разходите. Такъв преглед обаче не е публикуван, а ефектът от него не е нито оценен, нито разпределен по мерки. Финансирането на основните публични услуги продължава да се определя според натуралните показатели – брой ученици и паралелки, легла, клинични пътеки, щатни бройки, а не според постигнатите резултати. Това се отнася с особена сила за образованието и здравеопазването, за които през 2027 г. са предвидени общо 12,5 млрд. евро (близо 9% от БВП), както и за обществените поръчки, чрез които се разходва значителна част от средствата за издръжка и капиталовите разходи от 6,0 млрд. евро.

По данни на Европейската комисия през 2024 г. 36% от обществените поръчки в България са възложени при единствен участник (при 28% средно за ЕС), 20% – без предварително обявление (при 5%), а 85% – единствено по критерия „най-ниска цена“ (при 54%). При проверките си през 2025 г. Сметната палата установява като най-чести нарушения ограничаването на участието и създаването на необосновани предимства за отделни участници, неясните критерии за оценка, изкуственото разделяне на поръчките и използването на неконкурентни процедури без основание. Ограничената конкуренция по правило води до по-високи цени при едно и също качество.

Ограничаването на разходите до 90% до 1 ноември 2027 г. (чл. 115) е полезен инструмент за бюджетна дисциплина, но е касов механизъм, а не мярка за трайна

консолидация. Неговият ефект не е отразен в прогнозата и не може да замести структурните мерки.

По отношение на компенсациите за цените на електрическата енергия, финансирани чрез фонд „Сигурност на електроенергийната система“ в размер на 634,9 млн. евро през 2027 г., ССИ отчита, че механизмът понастоящем съществува. ССИ счита, че компенсации следва да получават само енергоемките предприятия. Там, където е възможно подобряване на енергийната ефективност на производството, подкрепата трябва да бъде обвързана с инвестиции в такова подобряване, а предприятията, които получават компенсации, трябва да са в състояние да докажат, че използват най-съвременни технологии.

ССИ отчита като положителна стъпка създаването на Програма за приоритетни стратегически инвестиционни проекти с национално финансиране за периода 2027-2029 г. (чл. 108) с отговорни институции и показатели за оценка на резултатите. Значителна част от проектите в областта на отбраната обаче не съдържат показатели за резултат. По отношение на Инвестиционната програма за общински проекти (600 млн. евро, чл. 113) ССИ поддържа позицията си, че плащанията по вече договорени и изпълнени проекти трябва да бъдат осигурени, но моделът на централно финансиране на общински проекти без ясни критерии не следва да продължава.

ССИ подкрепя предвидените 60 млн. евро за насърчаване на инвестициите по Закона за насърчаване на инвестициите при прозрачно и конкурентно разпределение, обвързано с измерими резултати. ССИ настоява за публикуване на разбивка на предвидените 62,1 млн. евро за дейности по Стратегията за развитие на научните изследвания и Националната пътна карта за научна инфраструктура.

Разходите за отбрана достигат 2,23% от БВП през 2027 г. и 2,55% през 2029 г. ССИ поддържа позицията си, че закупуването на военно оборудване предимно от чужбина, без участие на български предприятия, не генерира достатъчни ползи за националната икономика, докато дългът и лихвите остават за българския бюджет. При използването на инструмента SAFE на ЕС и при новите доставки следва да се търси максимално участие на български предприятия чрез производство, доставка на компоненти, поддръжка и ремонт.

Заключение

Съюзът за стопанска инициатива отчита, че проектът на бюджет за 2027 г. е по-балансиран от предходните и предвижда намаление на дефицита. Проектът обаче не съдържа мерки за повишаване на ефективността на разходите в образованието, здравеопазването и обществените поръчки, въпреки че резултатите в тези области не съответстват на нарастващия ресурс.

ССИ подкрепя запазването на ставките на основните данъци, по-високия праг за регистрация по ЗДДС, мерките срещу данъчните измами при сделки с имоти, увеличението на ваучерите за храна, мерките в областта на хазарта и мерките за оптимизация на разходите за персонал. ССИ подкрепя увеличението на облекченията за деца при условие на устойчиво финансиране. ССИ не подкрепя данъка върху свръхпечалбата, хоризонталните увеличения на възнагражденията и компенсирането на личните осигурителни вноски на държавните служители. ССИ се въздържа от подкрепа за промените в минималните осигурителни доходи и в максималния осигурителен доход, изразява принципна подкрепа за механизъм за определяне на минималната работна заплата и нейния размер.

ССИ изразява принципна подкрепа за проекта на Закон за държавния бюджет на Република България за 2027 г. и призовава Комисията по бюджет и финанси да приеме при второто гласуване изложените по-долу предложения на ССИ, които биха направили консолидацията по-устойчива, а бюджетната политика – по-предвидима за бизнеса.

Предложения на ССИ

С оглед на изложеното ССИ предлага при второто гласуване на законопроекта да бъдат приети следните промени:

1. Отпадане на данъка върху свръхпечалбата и замяната му с мерки от разходната страна на бюджета със съпоставим ефект.
2. Трайно премахване на автоматичните механизми за определяне на възнагражденията. В преходните и заключителните разпоредби да се включи задължение за Министерския съвет до 31 март 2027 г. да внесе в Народното събрание изменения в Закона за висшето образование, Закона за отбраната и въоръжените сили, Закона за МВР, Закона за Националната служба за охрана и другите специални закони, с които механизмите се заменят с правило растежът на разходите за персонал да не надвишава тавана на растежа на нетните разходи.
3. Замяна на хоризонталната индексация с 5% (§ 3, ал. 2) и на увеличението със 7,5% за педагогическия персонал (§ 3, ал. 3) с фонд за диференцирано заплащане, обвързано с постигнатите резултати.
4. Изготвяне и публикуване до 30 юни 2027 г. на преглед на разходите в образованието, здравеопазването и обществените поръчки с количествено определени мерки, които да бъдат включени в средносрочната бюджетна прогноза за периода 2028-2030 г., включително анализ на цените по обществените поръчки и мерки за ограничаване на процедурите с единствен участник и без предварително обявление.
5. Реално предоставяне на средствата за повишаване на качеството на образованието по Закона за предучилищното и училищното образование въз основа на методика, която отчита напредъка на учениците, а не само постигнатото равнище.
6. Въвеждане на проверка на извършената болнична дейност преди плащането от НЗОК, включително чрез електронна идентификация на пациента, и ограничаване на договарянето на нови болнични легла.
7. По-нататъшно повишаване на прага за задължителна регистрация по ЗДДС до 85 000 евро.
8. По-бързо доближаване на данъчните оценки на недвижимите имоти до пазарните стойности, при което ефектът да не се неутрализира чрез намаляване на ставките от общинските съвети.
9. Предоставяне на компенсации за цените на електрическата енергия само на енергоемки предприятия, обвързано с инвестиции в енергийна ефективност и с доказано използване на най-съвременни технологии, и определяне на краен срок за целевите вноски по § 2 от преходните и заключителните разпоредби.
10. Допълване на АСБП с: сценарий със забавяне или спад на икономическата активност; конкретни мерки за 2028 и 2029 г.; разбивка на спестяванията от 1,93

млрд. евро спрямо прогнозата при непроменени политики; оценка на структурния баланс с отчитане на еднократните мерки.

11. Ограничаване на използването на новия държавен дълг за капитализация на държавни дружества до проекти с публично оповестени бизнес планове и независима оценка на ефекта.
12. Въвеждане на изисквания за участие на български предприятия при доставките за отбрана и на показатели за резултат за всички проекти в Програмата за приоритетни стратегически инвестиционни проекти.
13. Публикуване на разбивка на средствата за наука (62,1 млн. евро) и на критериите за разпределение на средствата по Закона за насърчаване на инвестициите (60 млн. евро).

С УВАЖЕНИЕ,

МИХАИЛ КРЪСТЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА
СЪЮЗ ЗА СТОПАНСКА ИНИЦИАТИВА